

*Жовнір М. М.,
канд. філол. наук,
викладачка кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавський державний медичний університет*

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВИЙ ТЕКСТ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ Й МОВНОЇ НОРМАТИВНОСТІ

Безупинний цивілізаційний поступ, присутні суспільно-політичні трансформації, процеси глобалізації, євроінтеграції, зростання інтересу до міжнародної співпраці й посилення ролі різнорівневих міждержавних взаємин, зосібна й у науковій царині, зумовлюють формування нових вимог до вітчизняного науковця. Важливо, що «Політичні, соціально-економічні та організаційні зміни, що відбуваються в Україні, ведуть до змін у системі вищої освіти» [2]. Представник сучасної наукової й освітньої спільноти має уповні володіти необхідними фаховими знаннями, професійними вміннями й навичками, а також на належному рівні транслювати результати своїх наукових пошуків і напрацювань і широкому колу однодумців, і пересічному читачу, зацікавленому в глибшому й детальнішому студіюванні того чи того наукового питання.

Мовимо про затребуваність здатності українських науковців та освітян, які активно займаються науковою діяльністю, не лише позиціонувати себе тими, хто має прямий чи опосередкований стосунок до розвитку наукової парадигми, а і їхньої спроможності конкурувати із закордонними колегами в контексті загальноєвропейського та загальносвітового наукового й освітнього континуумів. Безумовно, не останню роль у цьому відіграє дотримання узуальних принципів академічної доброчесності – сукупності «етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1].

На часі – багатоаспектне й системне дослідження проблем, тісно пов'язаних із ознайомленням з основними засадами забезпечення академічної доброчесності й регулюванням шляхів і раціональних способів її впровадження у сферах освіти й науки. З огляду на це, важливим бачиться розгляд проблеми появи та розповсюдження значної кількості неякісної наукової продукції – різножанрових наукових текстів – тез, статей, авторефератів, дисертацій, монографій тощо. Сприяє цьому функціонування цілої низки наукових видань і пропозицій приєднатися до злагодженої, відшліфованої майже до ідеального стану, системи продукування й оперативної публікації наукових доробків без належного фахового рецензування й літературного редагування.

Долученню науковців, передовсім викладачів ЗВО, до цього процесу, як на нас, передує укорінення надскладної системи оцінювання науково-дослідницької роботи освітян: почасти кількісний показник превалює над якісним. Така тенденція зумовила виформовування в науково-педагогічних працівників прагнення написати й оприлюднити якомога більше наукових розвідок, якість яких подеколи видається сумнівною з погляду і концептуальності, і нормативності мовного втілення. Цілком прийнятними і звичними для таких псевдонаукових публікацій видаються випадки проявів недотримання академічної доброчесності, фіксації різних видів плагіатів, табуйованих маніпуляції із запозиченими текстами і неясних трансформацій власних, виданих раніше, наукових праць.

Справжнього вченого загалом і сумлінного освітянина зокрема можна прирівняти до генератора наукових ідей і новацій, який не прагне шаблонно, трафаретно викладати власні думки, міркування та гіпотези, а також швидко, подеколи за лічені дні, публікувати результати й здобутки своїх наукових шукань у посередніх, низькорейтингових наукових виданнях для автоматичного збільшення кількісного показника опублікованої наукової продукції за окреслений часовий відтинок.

І науковець, і освітянин, залучений до наукової праці, має вповні

дотримуватися базових принципів академічної доброчесності, бути обізнаним з основними теоретичними постулатами й цінностями академічної сумлінності, заперечувати будь-які прояви плагіату чи факти популяризації концептуально хибних, комунікативно неповноцінних і стилістично недосконалих наукових текстів.

Цілком імовірно, що на рівень відповідності наукового тексту загальноприйнятим вимогам до такого виду робіт впливає зростання значущості кількісного обліковування наукових розвідок і часткове нівелювання якісного показника. Наявність наукових видань, у яких можна оперативно надрукувати результати дослідження, в якому наявні приклади недотримання принципів академічної доброчесності і кодифікованих норм сучасної української мови, зумовлюють безперешкодне поширення псевдонаукової продукції із ознаками безсистемного й алогічного наукового викладу фактів, наявними мовними анормативами і стилістичними огріхами.

На наш погляд, окреслена тенденція має негативний вплив на загальний науковий розвій. Завдання кожного, хто має стосунок до сучасного наукового / освітнього дискурсів, передовсім усвідомити надважливість створення якісних (за змістом і формою) наукових праць, виформовування свого індивідуального наукового стилю, відшліфовування й удосконалення його із дотриманням стрижневих принципів академічної доброчесності й викладацької сумлінності.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про Освіту». Стаття 42 «Академічна доброчесність». [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>.
2. Шевченко О. М. Активізація пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти під час вивчення української мови як іноземної / О. М. Шевченко, Т. О. Лещенко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2022. Вип. 80, т. 2. С. 194–198.